Oppi&ilo

SILMÄ, SILMÄ, NENÄ, SUU

ČALBMI, ČALBMI, NJUNNI, NJÁLBMI

Iloisia loruja ja hierontaohjeita vauvan ensimmäiseen vuoteen
Ilolaš hoahkamat ja ruvvenrávvagat vávvá vuosttaš jahkái

TUUTI TUUTI TUOMEN KUKKA

1 Tuuti tuuti tuomen kukka,
2 mesimarja mansikkainen,
pellon pientareen omena,
kesäheinä hempukkainen,
paatsaman punainen marja.

1 Pitele vauvan päätä hellästi
ja jämäkästi käsiesi välissä.

Doala unnoračča oaivvi litnásit
ja nannosit gieđaidat gaskkas.

CULLÁ LULLÁ LODDEMÁNNÁ

1 Cullá lullá loddemánná,
2 miehtamuorji miellis šaddá,
háisuoidni hája addá,
ruonas rahttá runiida,
ehpel njálggisin njattiida.

2 Hiero vauvan poskia
sormenpäilläsi pyöritellen.

Ruvve unnoračča nieraid
suorbmagežiidatguin jorahemiin.

MUSTIKKA JA PUOLUKKA

1 Mustikka ja puolukka,
omena ja vadelma.
2 Suuhun lentää, masuun entää,
3 pikki suunkin hymyyn saa
palleroa naurattaa.

SARRIT JA JOKŊA

1 Sarrit ja jokŋa,
ehpel ja váđot.
2 Njálbmái jávkkihit, čoavjái gahčadit,
3 unnoračča moji geassá,
go njálggis njálbmái beassá.

Hiero vatsaa vasta kun napa on täysin parantunut.
Ruvve čoavjji easkka dan maŋŋel go náhpečoalli lea ollásit buorránan.

1 Pyyhi vuorotellen käsilläsi vauvan vatsan yli nivusia kohti.

Sihko vuoruid mielde gieđaidatguin unnoračča čoavjji ja ovdán buođggaid guvlui.

2 Hiero vatsaa myötäpäivään navan ympäriltä sormenpäilläsi hellävaroen sivellen.

Ruvve čoavjji miehtebeaivái náhpečoali birra suorbmagežiidatguin ja njávkkadala geahppasit.

3 Vedä käsiäsi vuorotellen rintakehän alta vatsan yli.

Njávkka vuoruid mielde gieđaidatguin ratti vulobealde badjel čoavjji.

NUKU, NUKU, NUKKEROINEN

1 Nuku, nuku nukkeroinen,
pane maata maijon juoja.

2 Kyl on unikin suloista,
jos on maitokin makoista.

1 Hiero vauvan päätä pyöritellen varovasti kummankin käden etu- ja keskisormella. Varo aukiletta.

Ruvve unnoračča oaivvi várrugasat guktuid gieđaid ovda- ja gaskasuorpmain jorahemiin. Várut unnoračča sutti.

OAĐE NJÁLGÁT, NJOAMMELČIVGA

1 Oađe njálgát, njoammelčivga,
jos čalmmit orrot lossadat.

2 Skihpárin dus nagirdivga,
dainna nagirvárrái gavccádat.

2 Hiero hellävaroen vauvan korvia etu- ja keskisormen välissä.

Ruvve litnásit unnoračča beljiid ovda- ja gaskasuorpma gaskkas.

KUKON SAUNA

Kuts kukko kylpemään,
kana vettä kantamaan,
kissa lattiaa lakaisemaan,
hiiri vihtoja hautomaan,
kärpänen löylyä heittämään,
sirkka päätä pesemään.

VUONCÁVARRÁSA SÁVDNJI

Vuoncávarris áigu lávgut,
vuonccis doapmá čázi šávgut,
bussá ferte láhtti bassat,
sáhpán lastarissiiguin rassat,
čurot lievlla dišket boahtá,
lohkku iežas bassagoahtá.

Kylvetä vauvaa noin 37-asteisessa vedessä. Kannattele vauvan päätä käsivartesi päällä ja pidä kiinni vauvan olkapäästä – sormet kainalon puolella ja peukalo olkapään päällä.

Nosta vauva ammeeseen vauvan peppua toisella kädellä kannatellen. Loruttele vauvallesi availlessasi nyrkkejä veden alla ja pestessäsi hellävaraisesti vauvan poimuja.

Lávggot unnoračča sullii 37-gráđasaš čázis. Duvdde unnoračča oaivvi iežat giehtagávain ja doalat unnoračča oalggis – suorpmat gieđavuolis ja bealgi oalggi nalde.

Lokte unnoračča basadangárrái, nu ahte duvddát unnoračča bađa nuppiin gieđain. Stula sániguin unnoražžasat, seammás go rabadat čorpmaid čázi vuolde ja basat litnásit unnoračča nárvviid.

MÄ, MÄ, MÄÄ, PÄSSINPÄÄ

1 Mä, mä, mää,
pieni pässinpää!
Tules tänne, lammas kulta,
saatpa leipäpalan multa.

2 Sitten otan hiukan villaa,
siitä kudon töppöset,
niin on jalat lämpöiset
meidän pienoisella.

MEA, MEA, VIERCA, GEA

1 Mea, mea,
vierca, gea!
Šiega vierca, eadni sihtá,
addá dutnje láibebihtá.

2 Loanaha dus čáppa ulluid,
dain son gođđá ullosuohkuid,
máná julggiide dipma duodji,
lieggasa addá suohkuid suodji.

1 Ota vauvan jalkaterä käteesi niin, että yletyt hieromaan vauvan päkiän ja kantapään väliä peukalollasi. Tee peukalollasi myötäpäivään rauhallisia ympyröitä – välillä suurempia, välillä pienempiä.

Dohppe unnoračča juolgelábi nu, ahte olat ruvvet unnoračča geavrri ja šušmmi gaskka belggiinat. Jorahala belggiinat miehtebeaiváiráfálaš gierdduid – gaskkohagaid stuorábuid, gaskkohagaid unnibuid.

2 Toista sama toisella jalalla. Muista tehdä ympyrät myötäpäivään myös toisessa jalassa.

Gearddut dán seamma nuppi juolgái. Muitte dahkat gierdduid miehtebeaiváimaid nuppi juolgái.

SILMÄ, SILMÄ, NENÄ, SUU

1 Silmä, silmä, nenä, suu,
poski, poski, leukaluu.
2 Käsi, käsi, massu, napa,
jalka, jalka, varpaat.
3 Silmä, silmä, nenä, suu,
sinuun _____ rakastuu!

ČALBMI, ČALBMI NJUNNI, NJÁLBMI

1 Čalbmi, čalbmi, njunni, njálbmi,
nierra, nierra, jorba gáibi.
2 Giehta, giehta, čoavji, náhpi,
juolgi, juolgi, máŋga suorpmaža.
3 Čalbmi, čalbmi, njunni, njálbmi,
fargga _____ du cummesta!

1 Silitä sormenpäilläsi hellästi vauvan otsaa, nenää, suuta, poskia ja leukalinjaa.

Njávkkadala suorpmagežiidatguin litnásit unnoračča gállu, njuni, njálmmi, nieraid ja gáibbi.

2 Tee sormellasi ympyrät vauvan kämmeniin ja vatsaan navan ympärille sekä jalkapohjiin. Pyyhkäise peukalollasi varpaita.

Sárggo suorpmainat gierdduid unnoračča čorbmavuođuide ja čoavjái náhpečoali birra ja vel juolgevuođuide. Sihkas belggiinat juolgesuorpmaid.

3 Silitä sormenpäilläsi hellästi vauvan otsaa, nenää ja suuta. Anna suukko vauvan otsalle.

Njávkkadala suorbmagežiidatguin litnásit unnoračča gállu, njuni ja njálmmi. Cummes unnoračča gállu.

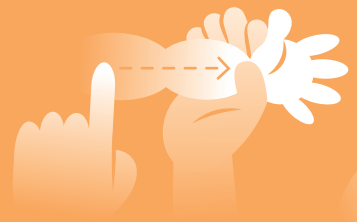

LEIPURIN PIENI SOKERIROTTA

1 Leipurin pieni sokerirotta
2 laskee aina kahteentoista:
3 Yks, kaks, kolme, neljä, viis,
kuus, seitsemän, kahdeksan,
yhdeksän, kymmenen,
4 yksitoista, kaksitoista.

LÁIBBODETTIIN SÁHPÁN STOAHKÁ

1 Láibbodettiin sáhpán stoahká
2 gitta guoktenuppelohkái hoahká:
3 Okta, guokte, golbma, njeallje, vihtta,
guhtta, čieža, gávcci,
ovcci, logi,
4 oktanuppelohkái, guoktenuppelohkái.

1 Pidä vauvan ranteesta kiinni ja sivele kättä hellästi kainalosta ranteeseen asti.

Dolle unnoračča giehtaruohttasis ja njávkkas gieđain litnásit gieđavuolis gitta giehtaruohttasii.

2 Tee sama toiselle kädelle.

Daga seamma nuppi gihtii.

3 Sivele vuorotellen sormet tyvestä kärkeen laskien ne samalla.

Njávkkas vuoruid mielde suorpmaid máddagis gitta geahčái seammás daid rehkenasttedettiin.

4 Pyyhkäise 11:n kohdalla vauvan nenää ja 12:n kohdalla anna suukko vauvan navalle.
Voit myös puhaltaa ja päristää napaa, jos vauva pitää siitä.

Njávkkas 11 buohta unnoračča njuni ja 12 buohta cummes unnoračča náhpečoali.
Sáhtát maid bosodit ja sparkkuhit náhpečoali, jos unnoraš liiko dasa.

LEIVON, LEIVON PULLALASTA

1 Leivon leivon pullalasta
pullalaps’ on taikinasta.
2 Silmät sil’ rusinasta,
korvat korpun koppurasta.
3 Nyt sen käännän, hui hai!!

LÁIBBUN, LÁIBBUN BULLÁBOJÁ

1 Láibbun, láibbun bullábojá
jorba hámi duhppen addá.
2 Čalmmiid časkkán rusenis,
beljiid bijan gávrrehis.
3 Leaš oaidnit makkár šaddá!

1 “Leivo” vauvan jalkoja.
Pidä molemmin käsin kiinni reidestä ja liu’uta käsiä vuorotellen aina varpaiden päähän asti.

“Láibbo” unnoračča julggiid.
Doala guktuin gieđain juolgemáddagis ja njávkkas gieđaidatguin vuoruid mielde álot gitta juolgesuorpmaid gežiide.

2 Tee sama toiselle jalalle.

Daga dán seamma nuppi juolgái.

3 Ota vauvan nilkoista kiinni ja pyöritä jalkoja vatsan päällä, niin kuin vauva polkisi pyörää.

Dohppe unnoračča giesahagain ja jorahala julggiid čoavjji nalde, dego unnoraš duolmmalii sihkkeliin.

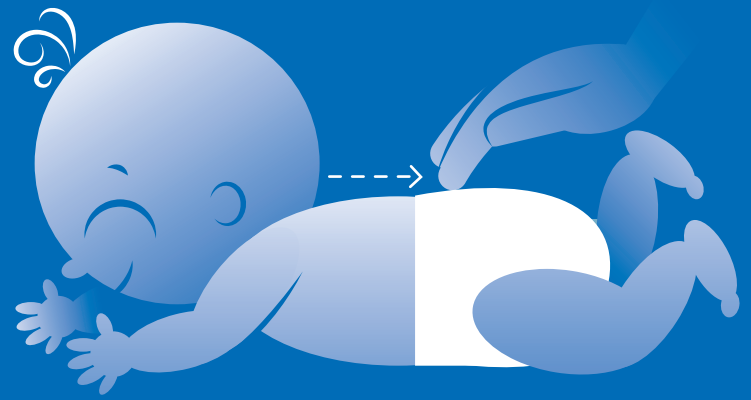

NUKKUMATTI

Katsos kuuta taivahalla,
pyöreätä, kalpeaa,
kuinka ihmeen lempeästi,
katsoo lasta nukkuvaa!

NAGIRÁDDJÁ

Gea mat almmis báitá mánnu,
oađđi máná eahccá,
jorbbas dego gáfebánnu,
nagirseahka geahčča!

Ota vauva syliisi kasvot alaspäin.
Silitä vauvan selkää yhtämittaisilla
vedoilla niskasta vaippaan asti.

Váldde unnoračča askásat ámadeadju vulosguovlluid.
Njávkka unnoračča sealggi seamma guhkes
njávkkademiiguin niskkis gitta lihparii.

Oppi&ilo

Kirjan suloiset perinnelorut, iloinen eläinkuvitus ja aikuiselle tarkoitetut hierontaohjeet tukevat vauvan ja vanhemman suhteen rakentumista vauvavuoden aikana. Vauvan hierominen ja yhteiset lorutteluhetket vahvistavat vauvan turvallisuuden tunnetta, vanhemman ja lapsen vuorovaikutusta sekä kiintymyssuhteen muodostumista. Lorut ja hieronta kehittävät vauvan aisteja ja tukevat hänen kielellistä ja motorista kehitystään. Kirja tarjoaa läheisyyttä ja iloa sekä lapselle että vanhemmalle.

Girjji liekkus árbedivttat, ilolaš govat elliin ja rávesolbmui dárkkuhuvvon ruvvenrávvagat dorjot vávvá ja vánhema gaskavuođa huksema vávvájagi áigge. Vávvá ruvven ja oktasaš hoahkanbottut nannejit vávvá oadjebasvuođa dovddu, vánhema ja mánná vuorrováikkuhusa ja liegga gaskavuođa huksema. Hoahkamat ja ruvven ovddidit vávvá áiccuid ja dorjot su gielalaš ja motoralaš ovdáneami. Girji fállá lagašvuođa ja ilu sihke mánnái ja vánhemii.

IKÄRYHMÄT
AHKEJOAVKKUT

Olet tässä • Don leat dás

0-1 | 1-2 | 3 | 4 | 5 | 6-8

Runot/Divttat:
Suonio: Mä, mä, mää, pässinpää (Koti-eläimet, Otava 1899)
Immi Hellén: Nukkumatti (Lasten runokirja, Oy Valistus 1930)
Eará girjji hoahkamat gullet suopmelaš álbmotárbevirrui.
Davvisámegielat hoahkamiid lea jorgaleaddji heivehan álgoálgosaš hoahkamiin.

Matka oivaltamisen maailmassa jatkuu.
Mátki fuomášeami máilmmis joatkašuvvá.

DESIGN FROM FINLAND

Valmistaja/kustantaja/postiosoite
Ráhkadeaddji/goasttideaddji:
Sanoma Pro Oy,
Töölönlahdenkatu 2,
00100 Helsinki
www.oppijailo.fi
1. painos/preanttus, 2025
Painettu Intiassa./
Deaddiluvvon Indias.

Graafinen toteutus/
Gráfalaš ollašuhttin:
Mikko Hiltunen
Käännös pohjoissaameksi/
Jorgalus davvisámegillii:
Arla Magga
Ohjeet/Rávvagat:
Oppi&ilo

MIX
Kartonki | Tukee vastuullista metsänhoitoa
FSC®

ISBN 978-952-63-6983-9
L85.22
9 789526 369839

© Tekijät ja Sanoma Pro Oy/Dahkkit ja Sanoma Pro Oy.
Kaikki oikeudet pidätetään. Ei teksti- tai tiedonlouhintaa.
Buot vuoigatvuođat doalahuvvojit. Ii teavstta- dahje dieđuboltun.

Lajittele sekajätteeseen.
Sildde seahkalas bázahusaide.